

WPROWADZENIE

Prawo jest wyznacznikiem pożądanego (powinnościowego) zachowania w stosunkach społecznych. Prawo nie może jednak regulować zachowań społecznych, abstrahując od takich czynników, jak: czas, miejsce, płeć i stan cywilny człowieka lub status prawny jednostki organizacyjnej itp. Tymczasem pojęcie czasu jest trudne do jednoznacznego zdefiniowania, chociaż dotyczy mierzalnej przez ludzi przestrzeni. W przeciwieństwie do innych zjawisk (np. powierzchni, temperatury, długości itp.) pomiar czasu dokonywany przez ludzi jest jednolity. Co więcej, dla utrwalenia tej jednolitości przyjmuje się tożsame lub podobne miary liczenia czasu (np. miesiąca, roku). Czas staje się przez to kategorią języka prawnego.

Dla porządku terminologicznego należy odróżniać dwa rodzaje relacji między czasem a prawem. Jedna dotyczy funkcji czasu w prawie, natomiast druga odnosi się do prawa w czasie. Pierwsza jest domeną prawa obowiązującego, zaś druga dotyczy historii prawa lub jego instytucji. Każda z nich ma więc inne znaczenie i powinna być prezentowana odrębnie. W niniejszym zbiorze dominują opracowania, które dotyczą różnych aspektów czasu w prawie. W mniejszości są zaś artykuły dotyczące prawa w czasie. Jest to zrozumiałe, ponieważ to nie jest co do zasady poświęcony publikacji prac historycznoprawnych. Inna rzecz, że przedstawiciele tych nauk nie garną się na ogół do publikacji swoich dzieł wspólnie z dogmatykami prawa. Szkoda.

W swoim założeniu niniejszy tom Białostockich Studiów Prawniczych miał wyjaśnić kategorię czasu w języku prawnym oraz ukazać różne aspekty czasu w prawie i prawa w czasie. Zadanie to zostało zrealizowane. W prezentowanym tomie znalazły się bowiem opracowania odpowiadające temu założeniu. Mamy więc artykuły, które dotyczą zagadnień pojęciowych (patrz pkt I), jak i opracowania poświęcone rozumieniu czasu w różnych dyscyplinach prawa (patrz pkt II). Czas jest przedstawiony jako element stanu faktycznego i prawnego (patrz pkt III) oraz wiek osoby fizycznej (patrz pkt IV) lub długość kadencji (patrz pkt V). Odrębnie przedstawiono czas wyznaczający terminy prawne (patrz pkt VI) i czas w różnych postępowaniach prawnych (patrz pkt VII).

Autorami opracowań są pracownicy naukowcy i doktoranci Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku oraz wyjątkowo spoza niego. Mimo, że autorzy artykułów mają różne kwalifikacje naukowe (stopnie i tytuły), ich opracowania mają często pionierski charakter. W Polsce nikt dotąd nie opracował i nie wydał podobnego dzieła. Sukces Białostockich Studiów Prawniczych nie może być więc kwestionowany.

Cezary Kosikowski